

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
upphävande av lagen om myntverket i Finland**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om myntverket i Finland skall upphävas. Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1993, enligt vilken myntverket ombildas till

statsbolag fr.o.m. början av år 1993, och avses bli behandlad i samband med den. Lagen avses träda i kraft vid ingången av år 1993.

MOTIVERING

1. Nuläget

Myntverket i Finland har alltsedan 1864 varit verksamt som en statlig inrättning vars huvudsakliga uppgift har varit att prägla metallmynt som har behövts i Finland. Enligt gällande lag om myntverket i Finland (877/80) och motsvarande förordning (878/80) är myntverket, som finns för ovan nämnda ändamål, underställt finansministeriet. Verket kan också fullgöra andra uppgifter som till produktionstekniken är jämförbara med präglingen av metallmynt, t.ex. tillverka medaljer och ordnar samt tillverka metallmynt för export, förutsatt att detta inte skadar skötseln av den huvudsakliga uppgiften. Denna övriga verksamhet bör vara företagsekonomiskt lönsam. Myntverket kan vid behov låta prägla metallmynt hos en utomstående tillverkare. Myntverket överläter mynten till Finlands Bank till deras nominella värde; av särskilda skäl kan genom förordning stadgas annorlunda om priset för överlåtelse. Metallmynt som returneras, närmast utslitna eller skadade, är myntverket skyldigt att inlösa likaså till deras nominella värde. — Enligt myntlagen (276/62) beslutar Finlands Bank om mängden metallmynt som behövs för

tillfället. Det är också Finlands Bank som sätter mynten i omlopp.

Som en statlig inrättning i form av ett ämbetsverk arbetar myntverket omedelbart inom ramen för statens budgetekonomi. Verkets utgifter täcks till sitt fulla belopp av utgiftsmomenten medan inkomsterna från myntpräglingen och den övriga affärsverksamheten i sin helhet bokförs som inkomst under inkomstmomenten i budgeten.

Endast 0,5—2 % av myntverkets omsättning har utgjorts av annat än metallmynt. Den årliga produktionen av metallmynt varierade under de trettio år som föregick 1989 från 75 milj. till nästan 185 milj. stycken. I dessa siffror ingår även jubileumsmynten, som under åren 1951—1991 var inalles 18 och präglades i mellan 100 000 och 1 000 000 exemplar. — År 1987 fattade statsrådet ett principbeslut om att förnya alla metallmynt och produktionen av nya metallmynt som anger pennibelopp startade år 1989. Produktionen av metallmynt steg det året till över 300 milj. stycken och år 1990 till över 400 milj. Det kalkylerade resultatet för myntverket har i allmänhet varit klart positivt men verket kommer i samband med att metallmynten förnyas under några års tid att uppvisa en liten förlust på grund av den omfattande

skyldigheten att inlösa gamla mynt som tas ur bruk. Omsättningen uppgick år 1987 till endast drygt 33 milj. mk, den hittills största omsättningen var år 1990 då den steg till 202,7 milj. och under innevarande år beräknas den uppgå till ca 120 milj. mk. De nämnda summorna grundar sig på ett överlåtelsepris som överensstämmer med det nominella värdet.

Då man redan har börjat prägla nya metallmynt som anger markbelopp, för att sättas i omlopp fr.o.m. 1993, förblir myntverkets produktion ännu på en rätt hög nivå, men mängden sjunker i alla fall i jämn takt fram till år 1996 varefter produktionsmängden under många år torde stanna klart under 100 milj. stycken. Den uttjänta maskinparken i myntverket måste likväl förnyas och utvidgas samt produktionsmetoderna över lag utvecklas i stor utsträckning före myntreformen. För tillfället är antalet anställda vid myntverket under 50, endast tre personer som hör till den högsta ledningen står i tjänsteförhållande. Verket har ingen fast egendom till sitt förfogande utan det arbetar i hyrda lokaliteter. Värdet av dess anläggningstillgångar uppgår vid utgången av detta år till uppskattningsvis 14 milj. mk. — Om man inte lyckas inrikta myntverkets produktion i betydligt högre grad än vad fallet är i dag på andra produkter än inhemska metallmynt blir en stor del av verkets utrustning och personal obehövlig efter det att metallmynten har förnyats.

Till sin huvudsakliga funktion är myntverket en produktionsanläggning inom metallindustrin. Dess bundenhet till budgetförandet och annat förvaltningsförfarande har försvårat verksamheten speciellt i exceptionella tider, t.ex. då man blivit tvungen att plötsligt ändra mängden metallmynt som skall präglas på grund av svängningar i efterfrågan, beslut om jubileumsmynt eller av andra orsaker. Under sådana förhållanden har en långsiktig planering av den övriga produktionen varit närapå omöjlig, vilket också tidigare har varit den huvudsakliga orsaken till övriga produkters anspråkslösa betydelse i myntverkets produktion. I många europeiska länder kan största delen av produktionen vid myntverken, speciellt vid verk med stor handlingsfrihet och i allmänhet i bolagsform, bestå av andra produkter än mynt som är i bruk. En dylik affärsverksamhet som inriktar sig på den öppna marknaden förutsätter emellertid en mycket stor ekonomisk och funktionell frihet och självständighet.

2. De föreslagna ändringarna

Under de senaste åren har man målmedvetet börjat reformera den offentliga sektorn. Avsikten är att öka effektiviteten och lönsamheten samt att förbättra konkurrenskraften inom förvaltningen, den offentliga servicen och inom hela det offentliga området i relation till den öppna sektorn. Ett sätt att utveckla den offentliga sektorn är just att öka konkurrensen och flexibiliteten i verksamheten. Detta har man försökt göra bl.a. genom att ombilda statens produktions- och serviceanläggningar till affärsverk av ny typ. Speciellt på områden där det inte finns behov att uppställa några speciella samhälleliga förpliktelser utan det går att arbeta på samma villkor som inom den privata sektorn kan en verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform anses som ännu mer ändamålsenlig.

Hittills har myntverket i Finland i själva verket, om också inte formellt, haft monopol på att tillverka metallmynt. Enligt myntlagen har staten ensamrätt att låta prägla metallmynt för sin egen räkning, men denna ensamrätt kan staten (finansministeriet) också använda genom att skaffa mynten hos någon annan leverantör än myntverket i Finland. Pengar kan betraktas som enbart tryckalster eller metallprodukter till dess att vissa lagliga krav uppfylls och pengarna får sitt nominella värde och sin karaktär av betalningsmedel. Avsikten är att innevarande år även avlåta en proposition till riksdagen om ändring av myntlagen. I den föreslås bl.a. en precisering av att sedlar och metallmynt är lagliga betalningsmedel först då de har satts i omlopp på det sätt som avses i myntlagen. Sålunda kan produkter tänkta som pengar i princip skaffas hos vilken leverantör som helst som har tillgång till behövlig teknik och andra produktionsfaktorer. Då det emellertid inte på basis av yttre faktorer går att skilja pengar som inte har satts i omlopp i enlighet med lagen från lagliga betalningsmedel, får säkerhetsfaktorerna en synnerligen framträdande roll vid anskaffningen av pengar. Det är i alla fall möjligt att sköta anskaffningen öppet och så att anskaffningspriset baserar sig på konkurrerande produktionskostnader. Det kan nämnas att Finlands Bank, som enligt myntlagen har ensamrätt till sedelutgivning, har bolagiserat sitt sedeltryckeri (Setec Oy) som banken kan låta tävla med andra tillverkare; centralbanken köper alltså sedlarna som tryckalster till ett pris

som kan bestämmas fritt. — För betalningsmedelsbrott, i synnerhet penningförfalskning som det uppenbart skulle vara fråga om ifall en leverantör av metallmynt tillverkade pengar för att sätta dem i omlopp direkt i strid med lagen, stadgas i strafflagens 37 kap. (769/90) relativt stränga straff. Således finns det knappast någon större risk för att dylika brott skall öka fastän tjänsteansvaret avskaffas också i tillverkningen av metallmynt.

Aktiebolagsformen innebär för myntverket ekonomisk självständighet och frihet men samtidigt också ett ansvar för resultatet. Av största betydelse är den större ekonomiska flexibiliteten för verksamheten: användningen av medel är inte bunden av begränsningar i de enskilda momenten och i budgeten för övrigt utan utgifterna kan täckas med inkomster som fås direkt av försäljningen och bolaget kan vid behov ta till upplåning och andra finansieringsformer. Produktionens volym kan i så fall regleras betydligt bättre än i dag enligt efterfrågan och marknadsläget överhuvudtaget.

Genom upphävandet av lagen om myntverket i Finland upphävs också stadgandet i nämnda lags 3 § 1 mom. enligt vilket myntverket överläter metallmynt till deras nominella värde. Det finns således en möjlighet för staten att skaffa metallmynten som rena metallprodukter till deras marknadspris, t.ex. på basis av offerter. Det är emellertid sannolikt att staten åtminstone flera år framöver fortsätter med att skaffa pengar i myntverket, som skall bolagiseras eftersom motsvarande teknik och säkerhetssystem knappast finns tillgänglig hos konkurrenter, åtminstone inte hos inhemska konkurrenter. I bolagsform kan myntverket i alla fall betydligt smidigare än i dag anpassa sin produktion efter variationerna i efterfrågan och den minskade efterfrågan på metallmynt. Möjligheten till en effektivare resursanvändning tillsammans med möjligheten att låta olika tillverkare tävla sinsemellan medverkar till en sänkning av produktionskostnaderna.

Med stöd av det ovan anförda föreslås att myntverket i Finland som en statlig myndighet läggs ned vid ingången 1993 genom att lagen om myntverket i Finland upphävs. Dess verksamhet skulle fortsättas av ett aktiebolag, vars hela aktiestock skulle tecknas av staten. På bolaget tillämpas vad som stadgas i lagen om utövande av statens delägar rätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet (740/91).

3. Propositionens ekonomiska och organisatoriska verkningar

Det nya aktiebolaget bildades genom statsrådets beslut av den 3 september 1992. Dess aktiekapital uppgår tills vidare till 25 000 mk och alla aktier har tecknats av staten. Avsikten är att myntverkets verksamhet samt lös egendom överlämnas som apport till bolaget den 31 december 1992. Värdet av lagerkontot för myntverkets i Finland råvaror redovisas, minskat med leverantörsskulder vid tidpunkten för övergången, för staten. Redovisningsbeloppet anses uppgå till 15 milj. mk.

Aktiebolaget övertar fr.o.m. ingången av år 1993 ansvaret för alla gällande skuldebrev och leveransavtal samt andra liknande förbindelser och ansvarsförbindelser som har ingåtts i myntverkets namn och som är bindande för staten.

Avsikten är att de anställda vid myntverket överförs i det nya bolagets tjänst som s.k. gamla arbetstagare men så att de omfattas av de arbetsvillkor som tillämpas i aktiebolaget. Staten ansvarar för de anställdas pensionskydd fram till överlåtelsedagen. Därefter sköts de anställdas pensionsskydd av aktiebolaget som, fr.o.m. den tidpunkten svarar för de anställdas alla pensionskostnader, även när det gäller att ordna ett eventuellt tilläggspensionskydd.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Till riksdagen skall avlåtas en proposition om ändring av myntlagen. I den föreslås bl.a. att de myndighetsuppgifter som för närvarande enligt lagen om myntverket i Finland hör till myntverket och som närmast hänför sig till anskaffning och inlösen av metallmynt överförs på finansministeriet.

5. Ikraftträdande

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 1993.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

L a g
om upphävande av lagen om myntverket i Finland

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §	2 §
Härmed upphävs lagen den 19 december 1980 om myntverket i Finland (877/80).	Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Helsingfors den 11 september 1992

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Finansminister *Iiro Viinanen*